

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดูกับนอกฤดูในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดูกับนอกฤดูในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน เพื่อเป็นแนวทางเลือกของเกษตรกรและผู้สนใจ โดยผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากแบบสอบถามเกษตรกรจำนวนทั้งสิ้น 299 ราย ในตำบลท่าต้อมและตำบลน้ำดิบ ที่มีพื้นที่ปลูก 1-5 ไร่ และ 6-10 ไร่ ที่มีการผลิตลำไย 3 กลุ่ม คือ ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว ผลิตทั้งในและนอกฤดู และผลิตนอกฤดูอย่างเดียว โดยกำหนดอายุโครงการเท่ากับ 15 ปี การศึกษาครั้งนี้อาศัยข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์และข้อมูลจากแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการผลิตลำไยจากเอกสาร หนังสือ ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตลำไยทั้ง 3 กลุ่ม โดยอาศัยเครื่องมือทางการเงิน 3 วิธี คือ วิธีระยะเวลาคืนทุน วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ และวิธีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามเกษตรกรจำนวน 299 ราย พบว่า

1. เกษตรกรในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนนิยมปลูกลำไยพันธุ์อู๊ด ร้อยละ 100 โดยให้เหตุผลว่าเป็นพันธุ์ที่ออกผลได้เร็วกว่าพันธุ์อื่นและเป็นที่ต้องการของตลาดสูงกว่าพันธุ์อื่น
2. การประกอบอาชีพทำสวนลำไยนั้นเกษตรกรยึดอาชีพนี้มานานมากกว่า 16 ปี
3. ช่วงเวลาที่เกษตรกรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนนิยมปลูกลำไยคือช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน
4. ในพื้นที่ 1 ไร่ เกษตรกรจะปลูกลำไยจำนวน 21-25 ต้น
5. ระยะห่างระหว่างต้นที่เกษตรกรนิยมคือ 8 เมตร คูณ 8 เมตร
6. ในส่วนที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินอันได้มาจากมรดกตกทอด กรณีที่เกษตรกรไม่ที่ดินเป็นของตนเองจะเช่าที่ดินจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(ส.ป.ก.) เพื่อทำการปลูกลำไย โดยอัตราค่าเช่าซื้อที่ดิน ไร่ละ 4,000 บาท และอัตราค่าเช่าไร่ละ 120 บาท
7. การให้น้ำต้นลำไยนั้น เกษตรกรทุกรายมีการใช้น้ำจากบ่อบาดาล

8. ในการลงทุนปลูกลำไย เกษตรกรใช้เงินทุนตนเองและมีการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

9. ในส่วนความต้องการของเกษตรกรที่ต้องการให้รัฐบาลช่วยเหลือคือในเรื่องการประกันราคาผลผลิตมากที่สุด รองลงไปคือ ราคาปุ๋ย การลดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ช่องทางการจัดจำหน่าย และการช่วยเรื่องไฟฟ้าที่ใช้

ต้นทุนและผลตอบแทนและการวิเคราะห์ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดูกับนอกฤดู ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ได้ผลสรุปของการศึกษาดังนี้

ในขนาดพื้นที่ 1-5 ไร่ เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียวมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวน 5,627.46-36,429.84 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ระหว่างปีที่ 5-15 เป็นจำนวนเงิน 13,077.30-26,154.61 บาท(ตารางที่ 4-61) ทำให้มีระยะเวลาคืนทุน 13 ปี 4 เดือน 10 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่อัตราคิดลดร้อยละ 1.45 และ ร้อยละ 6.75 เท่ากับ 9,089.89 บาท และ (14,004.15) บาท ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 12 (ตารางที่ 4-74)

ในขนาดพื้นที่ 1-5 ไร่ เกษตรกรของตำบลท่าคุ้มและตำบลน้ำดิบที่ผลิตลำไยทั้งในและนอกฤดูมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวน 5,061.89-42,295.63 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ระหว่างปีที่ 5-15 เป็นจำนวนเงิน 15,360.33-32,848.67 บาท(ตารางที่ 4-62) ทำให้มีระยะเวลาคืนทุน 14 ปี 7 เดือน 17 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่อัตราคิดลดร้อยละ 1.45 และ ร้อยละ 6.75 เท่ากับ (4,264.56) บาท และ (21,298.12) บาท ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 10 (ตารางที่ 4-74)

ในขนาดพื้นที่ 1-5 ไร่ เกษตรกรของตำบลท่าคุ้มและตำบลน้ำดิบที่ผลิตลำไยนอกฤดูอย่างเดียวมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวน 4,577.76-45,457.40 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ระหว่างปีที่ 5-15 เป็นจำนวนเงิน 19,684-43,890 บาท(ตารางที่ 4-63) ทำให้มีระยะเวลาคืนทุน 9 ปี 6 เดือน 4 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่อัตราคิดลดร้อยละ 1.45 และ ร้อยละ 6.75 เท่ากับ 71,172.24 บาท และ 22,647.61 บาท ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 26 (ตารางที่ 4-74)

ในขนาดพื้นที่ 6-10 ไร่ เกษตรกรของตำบลท่าตุ้มและตำบลน้ำดิบที่ผลิตลำไยในฤดูอย่าง เดียวมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวน 4,714.91-26,370.76 บาท และมีรายได้เฉลี่ย ต่อไร่ระหว่างปีที่ 5-15 เป็นจำนวนเงิน 13,867.65-27,735.30 บาท(ตารางที่ 4-64) ทำให้มีระยะเวลา คืนทุน 9 ปี 11 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่อัตราคิดลดร้อยละ 1.45 และ ร้อยละ 6.75 เท่ากับ 65,158.31 บาท และ 24,259.67 บาท ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 28 (ตารางที่ 4-74)

ในขนาดพื้นที่ 6-10 ไร่ เกษตรกรของตำบลท่าตุ้มและตำบลน้ำดิบที่ผลิตลำไยทั้งในและ นอกฤดู มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวน 4,301.12-26,609.14 บาท และมีรายได้ เฉลี่ยต่อไร่ระหว่างปีที่ 5-15 เป็นจำนวนเงิน 17,686.10-37,797.50 บาท(ตารางที่ 4-65) ทำให้มี ระยะเวลาคืนทุน 8 ปี 14 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่อัตราคิดลดร้อยละ 1.45 และ ร้อยละ 6.75 เท่ากับ 107,674.25 บาท และ 51,217.02 บาท ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 46 (ตารางที่ 4-74)

ในขนาดพื้นที่ 6-10 ไร่ เกษตรกรของตำบลท่าตุ้มและตำบลน้ำดิบที่ผลิตลำไยนอกฤดูอย่าง เดียวมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ ระหว่างปีที่ 1-15 เป็นจำนวน 5,018.71-39,283.77 บาท และมีรายได้เฉลี่ย ต่อไร่ระหว่างปีที่ 5-15 เป็นจำนวนเงิน 21,280-47,880 บาท(ตารางที่ 4-66) ทำให้มีระยะเวลาคืนทุน 9 ปี 1 เดือน 24 วัน มูลค่าปัจจุบันสุทธิที่อัตราคิดลดร้อยละ 1.45 และ ร้อยละ 6.75 เท่ากับ 101,834.28 บาท และ 39,273.65 บาท ตามลำดับ และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเท่ากับ ร้อยละ 31 (ตารางที่ 4-74)

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

สำหรับปัญหาที่เกษตรกรพบในการผลิตลำไยคือ ปัญหาด้านสภาพดิน น้ำ อากาศที่ไม่ แน่นนอน ทำให้ต้องดูแลลำไยมากเป็นพิเศษ ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่สูง เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัด วัชพืช ค่ายาป้องกันและกำจัดแมลง ที่มีราคาแพง ในส่วนการตลาดมีการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง รวมถึงรัฐบาลไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอนโดยเฉพาะลำไยในฤดู เกษตรกรจึงอยากเสนอแนะให้ รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการประกันราคาผลผลิตและช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีมาตรฐาน และลดราคาปุ๋ย หรือราคาค่าวัสดุที่ใช้เกี่ยวกับเกษตรให้มีราคาที่ลดลงกว่าปัจจุบัน เพื่อที่ เกษตรกรจะมีภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายที่น้อยลง

อภิปรายผลการศึกษา

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรที่ผลิตลำไยทั้งในและนอกฤดูควบคู่กันในพื้นที่ 6-10 ไร่ จะมีระยะเวลาคืนทุนได้เร็วที่สุด คือ 8 ปี 14 วัน อีกทั้งมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวกและมีค่าสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว หรือผลิตลำไยนอกฤดูอย่างเดียว และในส่วนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนก็มีจำนวนร้อยละมากกว่ากลุ่มอื่น(ตารางที่ 4-74) เช่นเดียวกัน แสดงว่าการผลิตลำไยทั้งในและนอกฤดูควบคู่กันในพื้นที่ 6-10 ไร่มีความน่าสนใจและน่าลงทุนกว่าการผลิตลำไยในฤดูเพียงอย่างเดียวหรือผลิตลำไยนอกฤดูเพียงอย่างเดียว

จากการศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดูกับนอกฤดู ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน นำมาเปรียบเทียบกับกรทบทวนวรรณกรรมที่ได้อ้างอิงถึงได้ผลดังแสดงในตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 แสดงการเปรียบเทียบการใช้เครื่องมือทางการเงินของการค้นคว้าแบบอิสระเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดู
ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาวิจัย	ขอบเขตการศึกษา	เครื่องมือทางการเงิน			
		PB	NPV(บาท)	ROI(ร้อยละ)	อื่นๆ
เกรียงไกร มายประเสริฐ (2545)	ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวหอมมะลิกับข้าว หอมสุพรรณ ในอำเภอขามเฒ่าลักษ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีกลุ่มประชากรที่ ศึกษาคือ เกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมมะลิ จำนวน 200 คน เกษตรกรที่ปลูกข้าวหอมสุพรรณจำนวน 200 คน	4 ปี 3ปี 5 เดือน	-572.78 11,673.64	5 9	
ประภัศสร คงศิริวัฒนา (2546)	ศึกษาการทำไวน์ลำไย: กรณีศึกษาศึกษาสหกรณ์ไวน์อุโมงค์ลำพูน โดยเก็บ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายการผลิต พนักงานการเงิน และบุคคล ที่เกี่ยวข้อง	1ปี 6เดือน			อัตรากำไรสุทธิ ต่อยอดขาย ร้อยละ 33.86

ตารางที่ 5-1 (ต่อ) แสดงการเปรียบเทียบการใช้เครื่องมือทางการเงินของการคั้นคว่ำแบบอิสระเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดู
ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาวิจัย	ขอบเขตการศึกษา	เครื่องมือทางการเงิน			
		PB	NPV(บาท)	ROI(ร้อยละ)	อื่นๆ
มนสิชา ไชยมน (2548)	ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกลำไยอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 30 ราย ซึ่งแบ่งเป็น				อัตรา ผลตอบแทน อย่างง่าย ร้อยละ 5
	พื้นที่ 1-5 ไร่ กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ใส่สารโปรแตสเซียมคลอเรต	12ปี 5เดือน			ร้อยละ 3
	พื้นที่ 1-5 ไร่ กลุ่มเกษตรกรที่ใส่สารโปรแตสเซียมคลอเรต	11ปี26วัน			ร้อยละ 4.5
	พื้นที่ 6-10 ไร่ กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ใส่สารโปรแตสเซียมคลอเรต	12ปี3เดือน			ร้อยละ 4
	พื้นที่ 6-10 ไร่ กลุ่มเกษตรกรที่ใส่สารโปรแตสเซียมคลอเรต	11ปี10 เดือน23วัน			ร้อยละ 5.5
	พื้นที่ 10 ไร่ขึ้นไป กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ใส่สารโปรแตสเซียมคลอเรต	13ปี2เดือน 28วัน			ร้อยละ 5.5
	พื้นที่ 10 ไร่ขึ้นไป กลุ่มเกษตรกรที่ใส่สารโปรแตสเซียมคลอเรต	12ปี22วัน			ร้อยละ 5.5

ตารางที่ 5-1 (ต่อ) แสดงการเปรียบเทียบการใช้เครื่องมือทางการเงินของการค้นคว้าแบบอิสระเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดู
ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาวิจัย	ขอบเขตการศึกษา	เครื่องมือทางการเงิน			
		PB	NPV(บาท) อัตรา 1.45 / 6.75	ROI (ร้อยละ)	อื่นๆ
จรรยา หมั่นแก้ว (2553)	ศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดูกับนอกฤดู ในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พื้นที่ 1-5 ไร่				
	เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว	13ปี4เดือน10วัน	9,089.89/ -14,004.15	12	
	เกษตรกรที่ผลิตลำไยทั้งในและนอกฤดู	14ปี7เดือน	-4,264.56/-21,298.12	10	
	เกษตรกรที่ผลิตนอกฤดูอย่างเดียว	9ปี6เดือน4วัน	71,172.24/22,647.61	26	
	พื้นที่ 6-10 ไร่				
	เกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว	9ปี11วัน	65,158.31/24,259.67	28	
	เกษตรกรที่ผลิตทั้งในและนอกฤดู	8ปี14วัน	107,674.25/51,217.02	46	
	เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดูอย่างเดียว	9ปี1เดือน24วัน	101,834.28/39,273.65	31	

ข้อค้นพบจากการศึกษา

1. เกษตรกรมีต้นทุนสูงเนื่องจากมีการลงทุนเริ่มแรกสูงในส่วนค่าใช้จ่ายในการลงทุนหากมีการลดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ลงได้อาจทำให้เกษตรกรมีผลตอบแทนที่สูงขึ้น
2. ราคาลำไยไม่ว่าจะเป็นนอกฤดูหรือในฤดูหากเกษตรกรจำหน่ายได้ราคาที่ดีขึ้นจะส่งผลให้เกษตรกรมีผลตอบแทนที่ดีและอาจสามารถคืนทุนได้เร็วขึ้น
3. จากตารางที่ 5-1 จะพบว่าเมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาคืนทุนของผู้ศึกษาและของมนสิชา ไชยมณี จะเห็นว่า ในพื้นที่ 1-5 ไร่ กรณีที่เกษตรกรผลิตลำไยในฤดูอย่างเดียว เกษตรกรอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และเกษตรกรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จะมีค่าระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 12 ปี 5 เดือน และ 13 ปี 4 เดือน 10 วัน ตามลำดับซึ่งจะเห็นว่าระยะเวลาคืนทุนของเกษตรกรอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ มีระยะเวลาคืนทุนได้เร็วกว่า แต่เกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดูอย่างเดียว อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และเกษตรกรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน กลับมีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 11 ปี 26 วัน และ 9 ปี 6 เดือน 4 วัน ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าเกษตรกรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน คืนทุนได้เร็วกว่า ส่วนพื้นที่ 6-10 ไร่ เกษตรกรอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และเกษตรกรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 12 ปี 3 เดือน และ 9 ปี 11 วัน ตามลำดับ และส่วนเกษตรกรที่ผลิตลำไยนอกฤดู อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ และเกษตรกรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 11 ปี 10 เดือน 23 วัน และ 9 ปี 1 เดือน 24 วัน ตามลำดับ จะเห็นว่าเกษตรกรอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนมีระยะเวลาคืนทุนเร็วกว่าทั้ง 2 กรณี
4. ในส่วนการวิเคราะห์ผลการศึกษาของ มนสิชา ไชยมณี ได้ใช้เครื่องมือทางการเงินที่แตกต่างจากของผู้ศึกษาคือใช้อัตราผลตอบแทนอย่างง่าย ส่วนของผู้ศึกษาได้ใช้มูลค่าปัจจุบันสุทธิและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน และมนสิชา ไชยมณีไม่ได้วิเคราะห์ผลตอบแทนของเกษตรกรที่ผลิตลำไยทั้งในและนอกฤดูควบคู่กัน

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ข้อจำกัดในเรื่องผลผลิตต่อต้น เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าผลผลิตในแต่ละต้นได้ปริมาณเท่าใด ในการศึกษาจึงได้คำนวณปริมาณผลผลิตจากการประมาณจากการสอบถามเกษตรกรซึ่งได้คิดปริมาณในแต่ละปีในอัตราที่เท่ากัน ซึ่งหากปริมาณผลผลิตที่ได้รับจริงมีความแตกต่างไปจากที่ประมาณการอาจมีผลทำให้ผลตอบแทนมีการเปลี่ยนแปลงได้
2. ข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่การศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาเฉพาะตำบลท่าดุ่มและตำบลน้ำดิบ ซึ่งเป็น 2 ตำบลในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูนซึ่งต้นทุนและการดูแล

รักษาอาจแตกต่างจากพื้นที่อื่น ซึ่งความแตกต่างนี้อาจมีผลต่อการคำนวณต้นทุนของการผลิตลำไยได้

3. ข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลต้นทุนบางอย่างที่ไม่ชัดเจนพอ เช่น ค่ายาป้องกันแมลงและกำจัดเชื้อรา ค่ายากำจัดวัชพืช ซึ่งเกษตรกรบางรายให้ข้อมูลที่ชัดเจน ไม่ได้ว่าใช้ไปเป็นมูลค่าที่บาทในการศึกษาจึงได้ใช้การประมาณจากการสอบถามของเกษตรกรที่ให้ข้อมูลได้ซึ่งอาจมีผลต่อการคำนวณต้นทุนเช่นกัน

ข้อเสนอแนะของการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างลำไยในฤดูกับนอกฤดูในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะของการศึกษาในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรผู้ผลิตลำไยเพื่อจะทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนที่สูงและการคืนทุนได้เร็วกว่าปัจจุบัน
2. ควรมีการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตลำไยในพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติมแล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน อาจเป็นการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตลำไยแต่ละจังหวัด ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าต้นทุนในการลงทุนหรือบำรุงรักษาในแต่ละจังหวัดอาจมีความแตกต่างกันผลที่ได้ อาจเป็นประโยชน์ต่อแนวทางปฏิบัติของเกษตรกร อีกทั้งเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กับเกษตรกรและหน่วยงานราชการที่จะเข้าไปช่วยเหลือและให้ความรู้ต่อไปในอนาคต